

Висновок. Інтеграція домедичної підготовки в обов'язкові освітні програми з безпеки життєдіяльності формує суспільство, здатне до самозахисту та взаємодопомоги. Кожен громадянин, що володіє такими навичками, стає активним агентом безпеки, здатним запобігти трагедії або значно зменшити її наслідки.

Домедична підготовка – це інвестиція в національну стійкість, що поєднує глибоке теоретичне розуміння та багаторазове практичне відпрацювання навичок у стресових, максимально наближених до реальних, умовах.

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ ТЕХНОЛОГІЙ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА

Ковальчук В. О.

здобувач третього освітньо-наукового рівня кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Формування екологічної свідомості учнів у шкільному віці є важливою складовою загальної стратегії сталого розвитку суспільства. Сучасна система освіти повинна не лише забезпечити учнів знаннями про природу, а й формувати ціннісне ставлення до навколишнього середовища, розуміння взаємозв'язків між техногенними змінами і станом довкілля, готовність до прийняття рішень у сфері екологічної безпеки. Особливу роль відіграє впровадження тематики сталого розвитку у вивчення технологій, інформатики, природничих та соціально-гуманітарних дисциплін.

Актуальним стає підхід, при якому екологічна компетентність формується як наскрізна – в усіх навчальних галузях. Успішна реалізація цього підходу неможлива без опори на сучасні методики, зокрема проєктне навчання, інтерактивні технології, створення ситуацій для обговорення та прийняття екологічно виважених рішень. Водночас, цифровізація освіти відкриває нові

можливості для формування екологічної свідомості – через створення електронних екоквестів, інтерактивних симуляцій, карт екологічного сліду, що не лише залучають учнів, а й дозволяють усвідомити персональну відповідальність за стан довкілля.

Розвиток екологічної свідомості має ґрунтуватися на глибокому усвідомленні цінності природи як джерела життя, культури, натхнення та безпеки. Необхідно, щоб учень не просто запам'ятовував правила поведінки у природному середовищі, а глибоко розумів причинно-наслідкові зв'язки між людською діяльністю та станом екосистем. Для цього доцільно використовувати міждисциплінарний підхід, поєднуючи знання з природничих наук, технологій, географії, громадянської освіти та мистецтва. Наприклад, вивчення тем, пов'язаних з альтернативними джерелами енергії, управлінням відходами, урбанізацією та глобальними екологічними проблемами, повинно супроводжуватись практичними завданнями, аналітичними вправами, проектами.

Важливо також враховувати психологічні аспекти екологічного виховання: розвиток емпатії до природи, формування внутрішньої потреби жити в гармонії з довкіллям, вміння критично мислити та співвідносити свої потреби з потребами майбутніх поколінь. Школа має створювати умови для залучення учнів до участі у шкільних та громадських ініціативах екологічного спрямування. Це можуть бути екологічні акції, волонтерські проекти, дослідницька діяльність у рамках гуртків чи секцій. Такі активності сприяють особистісному зростанню учня, розвивають його відповідальність та громадянську позицію.

Виховання екологічної обізнаності також повинно враховувати соціокультурний контекст і можливості партнерств із місцевими громадами, громадськими організаціями та закладами позашкільної освіти. Співпраця між школою та екологічними ініціативами дозволяє зробити екологічне виховання більш життєвим, орієнтованим на реальні проблеми навколишнього середовища, що безпосередньо впливають на життя дитини та її родини.

Завдяки таким зв'язкам учні отримують можливість брати участь у реальних екологічних проєктах, акціях, громадських заходах, що не лише поглиблює їхні знання, а й формує активну громадянську позицію. Партнерства з місцевими ініціативами створюють умови для застосування екологічних знань у практичній площині, що підвищує мотивацію учнів до екологічно виваженої поведінки. Такі дії сприяють розбудові екологічної культури на рівні громади та забезпечують довготривалий ефект впроваджених освітніх заходів.

Отже, формування екологічної свідомості учнів потребує комплексного підходу, що базується на інтеграції навчальних предметів, практичній діяльності, цифрових інструментах і партнерствах з громадою. Екологічне виховання має бути не епізодичним, а системним процесом, що супроводжує учня протягом усього періоду шкільного навчання. Успішна реалізація таких підходів сприятиме вихованню нової генерації, здатної критично мислити, співпереживати довкіллю та приймати виважені рішення на користь сталого розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Добрянська О. М., Яворенко Л. Е. Формування екологічної свідомості учнів засобами інтегрування змісту випереджувальної освіти для сталого розвитку // Збірник наукових праць. 2019. С. 54–56.

2. Конельська І. М., Терлецька Н. М. Формування екологічної свідомості учнів молодших класів в умовах сталого розвитку суспільства // Науково-методичний вісник. 2022. №25. С. 140–152.

3. Програма ООН з навколишнього середовища. Освіта і сталий розвиток. Найробі : UNEP, 2022. 76 с.

4. Толочко С., Бордюг Н. Методологічні засади формування екологічної компетентності школярів // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. 2022. №25. С. 140–152.

5. Толочко С., Бордюг Н. Реалізація компетентнісного потенціалу формування екологічної компетентності в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти // Актуальні питання гуманітарних наук. 2022. №49(2). С. 189–

192.

6. ЮНЕСКО. Цілі сталого розвитку: навчальні орієнтири. Париж : UNESCO, 2017. 62 с.

ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ВОЄННИХ ДІЙ ДЛЯ ПОВІТРЯНОГО СЕРЕДОВИЩА МІСТА ПОЛТАВА

Рокотянська В. О.

кандидат сільськогосподарських наук, асистент кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології, Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Дяченко-Богун М. М.

доктор педагогічних наук, професор кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології, Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Шкура Т. В.

кандидат біологічних наук, доцент кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології, Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Військові дії мають руйнівний вплив на природне середовище, і однією з найбільш вразливих його складових є повітряне середовище. На жаль, міста, такі як Полтава, що знаходяться в зоні воєнних дій або поблизу них, можуть зазнати значних екологічних втрат, які не завжди очевидні на перший погляд. Забруднення повітря є однією з найгостріших екологічних проблем, викликаних воєнними діями, і наслідки можуть бути відчутними довгий час після завершення конфлікту.

Під час воєнних дій в атмосферу викидаються різноманітні токсичні речовини. Це відбувається через використання різноманітних видів зброї, спалювання палива в техніці, руйнування інфраструктури та пожежі, які часто виникають через обстріли. Один із основних джерел забруднення повітря – вибухові речовини та продукти їхнього розпаду. При вибухах утворюються оксиди азоту, сірки та вуглецю, які є токсичними для навколишнього середовища. Ці сполуки взаємодіють з атмосферними компонентами,